

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania S. S. prowadzącego działalność pod firmą N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych: A. G. i T. G.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2020 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z 30 października 2017 r., oddalił odwołania S. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą N. (jako płatnika składek) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w C. z 6 marca 2017 r., stwierdzających, że A. G. oraz T. G. nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu jako pracownicy płatnika składek. Przez cały czas zatrudnienia praca była wykonywana przez nich wyłącznie na terenie Niemiec. Płatnik składek zwrócił się za pośrednictwem ZUS Oddział w K. do niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej o

zawarcie porozumienia wyjątkowego i utrzymanie ustawodawstwa polskiego. Niemiecka instytucja ubezpieczeniowa odmówiła zawarcia porozumienia.

Odwołujący się płatnik składek wniósł apelację od tego wyroku.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 26 kwietnia 2018 r., oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny przyjął, że odwołujący się S. S. (płatnik składek) zawarł z ubezpieczonymi umowy o pracę na czas określony. Umowy zostały podpisane w Polsce (w C.), gdzie płatnik składek wynajmował pomieszczenia, tam też odbyło się szkolenie z zakresu bhp. Drugie szkolenie bhp odbyło się już na terenie przedsiębiorstwa w Niemczech, gdzie była świadczona praca. Przez cały okres, na jaki pracownicy zawarli umowy, praca była wykonywana wyłącznie na terenie Niemiec. W istocie S. S. w Polsce jedynie rekrutował pracowników na potrzeby obsługi kontraktów zagranicznych, zawierał z nimi w tym celu umowy kreujące stosunki pracy i przeprowadzał szkolenia bhp. Następnie pracownicy ci świadczyli pracę podporządkowaną na terenie Niemiec. W spornym okresie wszystkie przedsięwzięcia gospodarcze, w które płatnik składek był zaangażowany jako pracodawca, realizowane były wyłącznie zagranicą. Zatem również zagranicą aktualizowały się zawierane w tym celu stosunki pracy. Oceny takiej nie może zmienić sam (niezrealizowany) zamiar odwołującego się płatnika składek prowadzenia działalności na terenie Polski.

Na podstawie tych ustaleń, dokonując oceny, czy przedsiębiorstwo prowadzi na terytorium Państwa Członkowskiego normalną działalność (w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Dz.U.UE. L. z 2004 r. Nr 166, s. 1 ze zm.), czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzną (według art. 14 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr (...) w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Dz. U. UE. L. z 2009 r. Nr 284, str. 1 ze zm.), Sąd Apelacyjny uwzględnił wszystkie kryteria charakteryzujące działalność płatnika składek z tej perspektywy. Sąd uznał, że kryterium wysokości obrotu nie ma decydującego lub szczególnego znaczenia, jednakże osiągnięcie obrotu w państwie siedziby przedsiębiorstwa delegującego w wysokości ok. 25% całych

obrotów może prowadzić do wniosku, że prowadzi ono w tym państwie znaczną część działalności, a więc prowadzi normalną działalność. Wynika stąd, że pierwszoplanowe znaczenie ma obiektywne ustalenie, czy przedsiębiorstwo rzeczywiście prowadzi w państwie swojej siedziby normalną, rzeczywistą działalność. Tymczasem w spornym okresie całość obrotów przedsiębiorstwa N. związana była z realizacją kontraktów wykonywanych zagranicą.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny przyjął, że S. S. jako pracodawca delegujący pracowników A. G. i T. G. w okresach od 25 lipca 2011 r. do 16 września 2011 r. oraz od 24 września 2012 r. do 27 października 2012 r. do pracy na terytorium Niemiec nie może być uznany za pracodawcę zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym, na terytorium Polski, na którym ma swoją siedzibę w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr (...) oraz art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr (...). S. S. nie prowadził wówczas w Polsce normalnej, rzeczywistej działalności, innej niż działalność rekrutacyjna i administracyjna o charakterze wyłącznie wewnętrznym, podporządkowanym celom wyznaczonym przez potrzebę obsługi kontraktów realizowanych zagranicą. Dlatego też Sąd Apelacyjny stwierdził, że organ rentowy w zaskarżonych decyzjach trafnie przyjął, iż ubezpieczeni z tytułu oddelegowania przez płatnika składek N. do pracy na terytorium Niemiec w okresach wymienionych w decyzjach nie podlegali polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Odwołujący się płatnik składek wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...). Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego: art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przez jego błędną wykładnię, polegającą na pominięciu dobrania właściwych kryteriów oceny użytego w tym przepisie pojęcia „normalne prowadzenie działalności”, co w konsekwencji spowodowało niezastosowanie przedmiotowej regulacji.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości – art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu

Europejskiego i Rady (WE) nr(...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w zakresie rozumienia i wykładni zawartych w tym przepisie pojęć „pracodawca” i „normalne prowadzenie działalności”, szczególnie, jeśli chodzi o dobranie właściwych kryteriów oraz aspektów prowadzenia przez określony podmiot działalności gospodarczej, jakie powinny podlegać ocenie w celu ustalenia, czy posiada on w danym państwie miejsce normalnego prowadzenia działalności. Skarżący podkreślił, że za dokonaniem przez Sąd Najwyższy wykładni powołanego przepisu przemawia również aspekt interesu społecznego. Wyjaśnienie spornych kwestii przyczyni się bowiem do wyjaśnienia i ujednolicenia regulacji, które dotyczą nie tylko przedsiębiorców jako pracodawców, lecz również – a nawet przede wszystkim – pracowników, którzy, w przeważającej większości przypadków, nie mają wpływu na sposób i prawidłowość zgłoszenia ich przez pracodawcę do ubezpieczeń w danym kraju, zaś w przypadku dokonania tego zgłoszenia w sposób błędny, to pracownicy (ubezpieczeni) ponoszą najdalej idące negatywne konsekwencje. Skarżący podniósł również, że kwestia stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr (...) oraz kryteriów ustalania, czy przedsiębiorca normalnie prowadzi działalność w danym państwie, wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych. Już tylko w samych sprawach dotyczących skarżącego, na gruncie tego samego stanu faktycznego, ustalonego na podstawie tych samych dowodów, Sąd Okręgowy w K. wydawał całkowicie odmienne rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień

prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów przekonujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji jest sprzeczna z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

W tym kontekście należy zauważyć, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie odnosił się do wykładni art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie

koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Orzecznictwo Sądu Najwyższego nie wykazuje w tym zakresie rozbieżności, a w zaskarżonym wyroku Sądu Apelacyjnego znalazło odzwierciedlenie utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego.

Przypomnieć wypada, że w wyroku z 27 lipca 2017 r., II UK 505/16 (LEX nr 2342175), Sąd Najwyższy przyjął, że treść pojęcia „normalne prowadzenie działalności” w rozumieniu powołanego przepisu i wyjaśniającego je określenia „prowadzenie przez pracodawcę zazwyczaj znacznej części działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma on swoją siedzibę” (art. 14 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr (...) w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia), nie pozostawiają wątpliwości, że przy ocenie, czy pracodawca prowadzi normalną działalność, a zatem znaczną część działalności innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium – np. wysokości ponad 25% obrotu – za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą bądź sąd z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Pierwszoplanowe znaczenie ma obiektywne ustalenie, czy przedsiębiorstwo faktycznie prowadzi w państwie swojej siedziby normalną, rzeczywistą działalność, zaś porównanie skali tej działalności w państwie siedziby i państwie miejsca wykonywania pracy przez pracownika delegowanego ma jedynie znaczenie pomocnicze. W wyroku z 28 listopada 2017 r., III UK 266/16 (LEX nr 2434677), Sąd Najwyższy przyjął, że w celu ustalenia, w razie potrzeby i w razie wątpliwości, czy pracodawca zazwyczaj prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, instytucja właściwa w tym państwie zobowiązana jest zbadać wszystkie kryteria charakteryzujące działalność prowadzoną przez tego pracodawcę, w tym miejsce, w którym przedsiębiorstwo ma swą zarejestrowaną siedzibę i administrację, liczebność personelu administracyjnego pracującego w państwie członkowskim, w

którym pracodawca ma siedzibę, oraz w drugim państwie członkowskim, miejsce, w którym rekrutowani są pracownicy delegowani, i miejsce, w którym zawierana jest większość umów z klientami, prawo mające zastosowanie do umów zawartych przez przedsiębiorstwo z jednej strony z pracownikami i z drugiej strony z klientami, obroty w odpowiednio typowym okresie w każdym z państw członkowskich, których rzecz dotyczy, oraz liczbę umów wykonanych w państwie wysyłającym. Ocena, czy przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność, czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzną, w określonym państwie, powinna uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego. Wybór kryteriów powinien być dostosowany do konkretnego wypadku. Ocena ta powinna mieć charakter całościowy, a zatem stanowić ogólny wniosek wynikający z rozważenia wszystkich przyjętych kryteriów (por. również wyroki Sądu Najwyższego: z 14 września 2017 r., II UK 596/16, LEX nr 2376897 i z 31 sierpnia 2017 r., III UK 183/16, LEX nr 2390695). Odwołanie się do zaimka „wszystkie” w odniesieniu do kryteriów, które należy uwzględniać przy omawianej ocenie, wskazuje, że niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą, bądź sąd, z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2017 r., II UK 383/16, LEX nr 2326161).

W rozpoznawanej sprawie Sąd drugiej instancji w pełni respektował taką właśnie wykładnię art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, przyjmując ją za podstawę własnej oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Trzeba zaś podkreślić, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego.

W tych okolicznościach należało przyjąć, że skarżący nie wykazał potrzeby wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości w orzecznictwie, gdyż interpretacja przepisów wskazanych w skardze kasacyjnej jest ugruntowana w

orzecznictwie Sądu Najwyższego, a zaskarżony wyrok nie pozostaje w opozycji do tej wykładni.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.